

ПАРЭМІЯЛАГІЧНЫ СТЭРАТЫП СЯТАРА Ў БЕЛАРУСКАЙ І АНГЛІЙСКАЙ ЛІНГВАКУЛЬТУРАХ

П.А.Лабкоўская (Мінск, МГЛУ)

Мэта даследавання - выявіць і прааналізаваць стэратып сятара ў беларускай і англійскай лінгвакультурах. Атрыманая ў ходзе аналізу тыпізацыя раскрыла культурна спецыфічныя ўяўленні аб ролі духавенства ў англійскай і беларускай моўнай прасторы.

Ключавыя словы: *сятар; лінгвакультурны стэратып; парэмія.*

THE PAREMIOLOGICAL STEREOTYPE OF A PRIEST IN THE BELARUSIAN AND ENGLISH LINGUISTIC CULTURES

P.A.Labkouskaya (Minsk, MSLU)

The purpose of the study - is to identify and analyze the stereotype of a priest in the Belarusian and English linguistic cultures. The typification obtained during the analysis revealed culturally specific ideas about the role of the clergy in the English and Belarusian language space.

Key words: *clergyman; linguocultural stereotype; paremia.*

Артыкул прысвечаны аналізу парэміялагічнага стэратыпу сятара ў беларускай і англійскай лінгвакультурах. Матэрыялам даследавання сталі беларускія (47) і англійскія (24) адзінкі, выбраныя з парэміялагічных слоўнікаў.

У тлумачальным слоўніку слова *сятар* мае значэнне 'служыцель культу, які вядзе царкоўныя богаслужбовыя трэбы (хрысціны, вячанне, паніхіды, споведзь); іерэй, свяшчэннік'.

Стэратып сятара ў беларускіх і англійскіх прыказках і прымаўках шматгранны і супярэчлівы. Ён адлюстроўвае складанае стаўленне народа да прадстаўнікоў духавенства.

Даследаванне паказала, што большасць сабраных парэмій ў беларускай і англійскай лінгвакультурах адлюстроўваюць агульныя рысы гэтага стэратыпу. Іх уяўляецца магчымым тыпізаваць:

1. Сятар і грошы. Сквапнасць сятара. *Дзярэ поп з жывога і мёртвага. Ксёндз служыць не для Езуса, а для хлеба куска. Людзі мруць, папова пшаніца красуе. За грошы поп і чорта пацалуе. Няма нікаму, як ксяндзу ды кату: абодва ляжаць і хлеб задарам ядзяць. Людзі паміраюць сям'я плача, толькі поп ды дзяк пая, скача. Марскую глыбіню, а ксяндзову кішэню не напоўніш. Вяселле, хрысціны ксяндзу добрыя гадзіны Дзе поп царкву ставіць, там гандляр карчму ладзіць. Папу адна радасць - ці памінкі, ці хрысцінкі - усё роўна даюць. Поп з крыжам, чорт з чаркай, а мне усё страты. Поп рэшты не дае. У папа вочы завідушчыя, рукі заграбушчыя. У папа доўгія рукі. У папа, кажучь, дзве рукі: адна, што хрысціць, другая, што бярэ, а той, што аддае, няма. Дзярэ каза лазу, а воўк казу, а мужык воўка, а поп мужыка. У папа не так валасы доўгія, як рукі.*

Падобныя парэміі прысутнічаюць і ў англамоўнай карціне свету: *Priests and poultry are never good. The parson's barn is never empty.* Аднак іх значна менш, таму што адабраныя парэміі фарміраваліся ў розных гістарычных і сацыяльных ўмовах. Англійскія парэміі ўтвараліся пад уплывам Рэфармацыі і пратэстанцкіх ідэй, якія

падкрэслівалі асабістую адказнасць і прамыя зносіны з Богам. Як вынік, англійскія парэміі малююць вобраз святара як адказнага лідара, які павінен быць маральным прыкладам і рупліва выконвае свае абавязкі. *Like priest, like people. As the priest is, so are the people.* Беларускія парэміі адлюстроўваюць больш складаныя адносіны з царквой, асабліва ў часы прыгнёту і замежнага панавання, калі царква магла разглядацца як інструмент ўлады. Як вынік, беларускія прыказкі больш засяроджваюцца на матэрыяльным становішчы святара і магчымым супярэчлівым стаўленні да яго, падкрэсліваючы важнасць асабістай веры і крытычнага мыслення. Прыказка *Марскую глыбіню, а ксяндзову кішэню не напоўніш* падкрэслівае, што дабрабыт святара залежыць ад ахвяраванняў людзей, і гэта выклікае пэўную незадаволенасць.

2. Святар і ўлада. Святар і клопат пра асабісты дабрабыт. Жаданне і магчымасць святара мець моцны ўплыў на парафіян і непарушнасць у свой бок. *Новы поп, дык новае маленне. Поп саграшыў, а дзяка вешаюць. Папоўскія вочы за сяло глядзяць. Поп сваё, а чорт сваё: аддай маю малітву. Які поп, такі і прыход.* У англійскіх парэміях прыкадамі служаць наступныя адзінкі: *The cowl does not make the monk. A saint abroad, a devil at home. As the priest is, so are the people.*

3. Святар і крывадушнасць. *У чужой старане і поп чалавек.* У прыходзе людзі ведаюць усе пра свайго святара, а за яго мяжой ён паўстае як бязграхоўны. *Дванаццаць папоў, і кожны па-свойму моліцца. Чорт папу - таварыш.* Англійскія прыклады: *Priest on the outside, Satan on the inside. Where God has a church, the Devil will have a chapel. The nearer the church, the farther from God. The habit does not make the monk. Priests' wine and widows' tears are seldom sincere.*

4. Святар і хітрасць. *У цябе праўды, як у папа з ксяндзам.* Наш дзяк п'яе, як воўк вые. *На бязлюддзі і поп - чалавек.* Святар займаў асаблівае месца ў соцыуме. Таму, для людзей ён быў не зусім свой, не такі, як усе, такім не давяралі. Англійскія прыклады: *Tell your troubles to the priest, but don't trust him.*

5. Святар і грамадства. *Хто ідзе? Чорт.* - *Добра, што не поп.* Хто любіць папа, а хто нападдзю, а я, дурачок, люблю папавых дачок. Які поп (ксяндз), такое і бласлаўленне. *Ад папа, як ад чорта, не адхрысцішся.* Англійскія прыклады: *For our sins God has created three enemies for us: mice in the house, the fox in the mountains, and a priest in our village. A lazy priest gives the devil a good opportunity. Many go to church to see and be seen. Three helping one another: a farmer, a doctor, and a parson.*

Аналіз выбраных парэміялагічных адзінак выявіў культурна спецыфічныя каштоўнасці і ўяўленні аб ролі і іміджы духавенства.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Proverbicals.com. The Library of Proverbial Wisdom. [Электронны рэсурс] — URL: <https://proverbicals.com> (дата обращения: 01.02.2025).
2. Беларускія прыказкі і прымаўкі, фразеалагізмы / Склаў Ф. Янкоўскі. — 3-е выданне, дапрацаванае. — Мінск: Навука і тэхніка, 1992. — 491с.